

Ecologische atlas dagvlinders

Waarom besteden wij als vogeltijdschrift zo veel aandacht aan insecten? Dat komt omdat insecten voor een belangrijk deel het voedsel vormen van vogels en omdat wij nu er vele insectesoorten uitsterven des te meer op de hoogte moeten zijn van welke insecten bepaalde vogelsoorten voor een groot deel afhankelijk zijn voor zichzelf en voor hun jongen. Bij de bescherming van vogels is dus meer dan ooit van groot belang dat wij kennis ontwikkelen van hun voedsel. Eén van de mogelijkheden daartoe is de pas verschenen Atlas van Dagvlinders van Noordwest-Europa. In deze atlas worden 145 dagvlindersoorten behandeld. De unieke 1600 kleurenfoto's tonen de levende vlinders in hun natuurlijke omgeving, hun ontwikkeling van ei naar rups tot pop én het landschap waarin zich dit afspeelt. De inhoud is in de eerste plaats voor allen die gefascineerd worden door de schoonheid van vlinders. Daarnaast zijn er onderdelen die als informatiebron dienen voor verder wetenschappelijk onderzoek én het beheer en beleid van natuurgebieden en bedreigde soorten. Van groot belang voor de popularisering van de vlinderkennis is dat alle soorten van een Nederlandse naam zijn voorzien.

Van de 71 inheemse soorten in ons land zijn nu vijftien soorten kortere of langere tijd niet meer waargenomen. Van de overige 56 soorten (trekvlinders niet meegerekend) komen er nu dertien soorten alleen nog in natuureservaten voor. Van vijftig soorten wordt een afname vastgesteld, waarvan er vijftien vermoedelijk al als uitgestorven zijn te beschouwen.

Een groot aantal vogelsoorten leeft voor een belangrijk deel van het jaar (veelal de broedtijd) van rupsen, poppen of van de insecten zelf. Een sterke achteruitgang van het voedsel van vogels kan niet ongemerkt voorbijgaan aan het voorkomen van die soorten. Bescherming en behoud van vlinders is dus ook van groot belang voor onze vogels, terwijl de kennis van de soorten waarmee ze zich voeden onontbeerlijk is.

F.A. Bink: Ecologische Atlas van de Dagvlinders van Noordwest-Europa. 512 bladzijden, 1600 kleurenfoto's (1992). Uitgave in samenwerking met het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, 'Natuurbescherming' en de Unie van Provinciale Landschappen. Uitg. Schuyt & Co., postbus 563, 2003 RN Haarlem, 023 - 325 440. Prijs f 98,50.

Waterkevers van Nederland

Alle Nederlandse waterkeverspecialisten hebben samengewerkt om het materiaal uit Nederlandse museumcollecties te bewerken. 'De Waterkevers van Nederland' is hét standaardwerk over waterkevers. Het boek geeft met 824 afbeeldingen nauwkeurige informatie per soort, waardoor betrouwbare determinaties van alle soorten mogelijk zijn. De inleidende hoofdstukken behandelen uitgebreid onderwerpen als oecologie en vangmethoden. In totaal worden 350 soorten

behandeld. Uit het onderzoek blijkt dat veel soorten ernstig worden bedreigd. Biotoopvernietiging, aantasting van de waterkwaliteit en/of grondwaterpeilverlaging zijn daarvan de voornaamste oorzaken. Deze ontwikkeling heeft geleid tot de samenstelling van een Rode Lijst van bedreigde en uitgestorven waterkeversoorten. Zo blijkt dat 30% van de soorten is verdwenen of sterk wordt bedreigd.

Het is dan ook hoog tijd dat overheid en particuliere natuurbeschermingsorganisaties meer aandacht besteden aan internationaal zeldzame wetlands, duinpoelen, brakke wateren en moerassen. Vooral de ontwikkeling van een ecologische hoofdstructuur zoals voorgesteld in het Natuurbeleidsplan kan bijdragen aan het herstel van ongestoorde waterkevergemeenschappen. Hierbij kan aansluiting worden gezocht bij de reeds op gang gekomen bescherming van weidevogelgebieden. Waterkevers vormen een goede indicator voor de waterkwaliteit, omdat ze een steeds belangrijkere rol in de voedselketen vormen. Het meer en meer ontbreken van de vele dieren die in het water leven, heeft zonder twijfel invloed op de achteruitgang van bepaalde vogelsoorten. Daarom is de kennis van waterkevers voor vogelbeschermers van enorm grote waarde.

M.B.P. Drost, H.P.J.J. Cuppen, E.J. van Nieukerken & M. Schreijer (redactie): De Waterkevers van Nederland. 280 bladzijden, 824 illustraties (1992). Natuurhistorische Bibliotheek van de Koninklijke Natuurhistorische Vereniging nummer 55. Mededeling EIS-Nederland nummer 59. Uitg. Stichting Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Oudegracht 237, 3511 NK Utrecht, 030 - 314 797 en Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden. Prijs f 49,50 of door f 54,- (inclusief f 4,50 portokosten) over te maken op giro 13 028 ten name van KNNV Uitgeverij, Eindhoven onder vermelding van 'NB55 'De Waterkevers van Nederland'.

Van Hoytema-kalender 1993

De Van Hoytema-kalender voor 1993 (oorspronkelijk uit 1914) is een herdruk van deze kalender voor 1976, die als eerste in deze serie verscheen. Vogels maken in deze kalender opnieuw het grootste deel uit (Spreeuw, Waterhoen, Roodborst, Zilverreiger, Kraai, Tureluur) van de twaalf lithografieën. Op de kalender staan ook op artistieke wijze de maanstanden aangegeven. Het is één der mooiste uit de gehele serie en voor kunstlievende vogelvrienden onder ons een blijvend waardevol bezit.

De prijs van de kalender is f 24,50 gebleven en is te bestellen bij Drukkerij Klomp, antwoordnummer 234, 3760 WB Soest of bij de uitgever A.G. Schoonderbeek, Laren N.-H., 02153 - 83 933.

Nieuwe Duitse Rode Lijst

De Duitse sectie van de Internationale Raad voor Vogelbescherming heeft een Rode Lijst van in het herenigde Duitsland bedreigde vogelsoorten goedgekeurd. Inclusief broedende exoten zoals de Canadese Gans, Carolina-eend, Madarijn-

eend en Halsbandparkiet bestaat de broedvogel-populatie in Duitsland uit 273 soorten. Er zijn sinds de zeventiende eeuw 12 vogelsoorten uitgestorven (4%), 31 soorten worden inmiddels met uitsterven bedreigd (11%), 36 soorten zijn in hun voorkomen uiterst bedreigd (13%), 41 soorten zijn bedreigd (15%), 19 soorten lopen het risico om spoedig in de categorie van bedreigde vogelsoorten te moeten worden opgenomen (7%), 27 soorten zijn nieuw of nemen in aantal toe (10%). Vooral de niet-zangvogels vormen een groot aandeel bij de bedreigde soorten (119 = 41%).

Bron: Die Vogelwelt (1992): DDA-aktuell 1/1992 januari 1992: 113 (1): 1-6.

'Milvus', nieuwsbrief over stootvogels

Onder redactie van Eddy De Roeck, P. Herroelen, L. Bekaert en N. Van Wassenhove is in 1992 de eerste jaargang van start gegaan van een driemaandelijks nieuwsbrief voor studie van dagroofvogels 'Milvus'. De inhoud van nummer 4 (1ste jaargang) bevat artikelen over de vervolging van stootvogels in Groot-Brittannië en Ierland, het broedbestand van stootvogels in Groot-Brittannië, nieuws uit Oost-Europa, status en verspreiding in Polen, de Visarend in opmars, nieuws uit het neotropische gebied, red de stootvogels van Sicilië, Malta schietschijf voor stootvogels, stootvogeltellingen in Vlaanderen in 1992, themadag 5 december 1992 te Antwerpen (Vierde Vlaamse Ornithologische Studiedag) en informatie over internationale projecten.

Een abonnement op 'Milvus' kost Bfr. 150. Dit bedrag kan worden gestort op rekeningnummer 390-0552598-44 ten name van E. De Roeck, Roggereep 20, B-9960 Assenede, België met vermelding van 'betaling abonnementsgeld Milvus 1992'. Men kan ook een eurocheque zenden op naam van E. De Roeck, Assenede.

Jaarboek 1991:

Limburgse Koepel voor Natuurstudie

Het Provinciebestuur, met name het Provinciaal Natuurcentrum, nam in 1991 het initiatief tot de oprichting van de Belgische 'Limburgse Koepel voor Natuurstudie' (LIKONA), een samenwerkingsverband van werkgroepen die actief zijn op het vlak van studie en bescherming van bedreigde plante- en diersoorten. Deze inzet is meestal vrijwillig en steunt op enthousiasme, liefde voor de natuur en deskundigheid. Likona wil onder ander het werk coördineren en gegevens over flora en fauna verzamelen. Samengebracht en verwerkt moeten deze een actueel beeld kunnen geven van de toestand van de natuur in de Belgische provincie Limburg. Een belangrijke realisatie binnen de koepel is het jaarlijks te boek stellen van deze gegevens. Het jaarboek steunt op twee elementen. Enerzijds is een mogelijkheid gecreëerd om degelijk, zowel wat vorm als inhoud, over de Limburgse natuur jaarlijks te informeren. Anderzijds is het de bedoeling om de veldwerkers, de vrijwilligers-natuurlijefhebbers ertoe te brengen hun bevindingen te publiceren en over te dragen. Een betere kennis draagt nu eenmaal bij tot een betere bescherming. Het jaarboek bevat een schat aan gegevens. Het

278

biedt artikelen met nieuw feitmateriaal over de natuur in de Belgische provincie Limburg, recente waarnemingen of interessante vondsten. Deze gegevens worden aangevuld met een zeer uitgebreide literatuurlijst met uitgebreid commentaar over alles wat over de Limburgse natuur in 1991 is verschenen.

Over de resultaten van de kerkuilenwerkgroep in Limburg geeft J. Gabriëls een samenvatting. Jan Stevens maakt melding van de plannen om een Atlas van de Limburgse Broedvogels samen te stellen. Vijftien auteurs zullen 140 broedvogelsoorten behandelen. Ook wordt aandacht besteed aan vijftig jaar vleermuiswaarnemingen in de mergelgroeven van Vechmaal (Heers). Ook bevat het jaarboek artikelen over de Vallei van de Zwarte Beek in de Belgische Kempen, over de herontdekking van twee glaskroossoorten, over mossen, levermossen en korstmossen, over dagvlinders, een nieuwe zweefvlieg voor Vlaanderen, vissoorten in het Albertkanaal. De vormgeving is fris en de afbeeldingen zijn in kleur.

Het eerste jaarboek telt honderd bladzijden. Eindredacteur is Jan Stevens. Het boek kan worden besteld door overmaking van Bfr. 400 op rekeningnummer 000-0400447-31 van het Provinciaal Natuurcentrum, Provinciaal Begijnhof, Zuivelmarkt 33, B-3500 Hasselt, België onder vermelding 'jaarboek LIKONA '91'. Nadere inlichtingen op bovenstaand adres of telefonisch (0)11 - 210 266.

Milieukrant

In België verschijnt de 'Milieukrant'.

Dank zij een samenwerking met Bond Beter Leefmilieu, Instituut voor Milieukunde, OVAM en de Stichting Leefmilieu van de ULA verschijnt in België de 'Milieukrant' onder de eindredactie van Brigitte Van de Velden en verantwoordelijk uitgever O. Chrispeels, Ced-Samson, Kouterveld 14, B-1831 Diegem, België, (02) 7 231 111, abonnementen (02) 7 231 427.

Deze veertiendaagse publikatie verschijnt niet in de maand juli. Het ligt in de bedoeling dat het blad de actualiteiten over het milieu op de voet zal volgen, zo compleet, compact en overzichtelijk mogelijk. Het informeert u over alle beleidsopties, beslissingen en initiatieven, die worden getroffen. Een systematische verzameling van milieunieuws, ontwikkelingen, wetgeving en rechtspraak. Een abonnement kost Bfr. 3037 per jaar.

World Congress on Adventure Travel and Eco-tourism

Toerisme is momenteel de grootste industrie ter wereld. In de komende jaren zal naar schatting 70% van alle toerisme op enigerlei wijze gebruikmaken van lokale natuur en cultuur. Om de goede tussenweg te vinden tussen zowel de mogelijkheden als de uitdagingen van deze nieuwe industrie kwamen in 1991 bijna vierhonderd vertegenwoordigers uit 38 landen bijeen in Colorado Springs, Colorado. Dit 1991 World Congress on Adventure Travel and Eco-tourism, met als thema 'Planning the path', gold als een mijlpaal in de ontwikkeling van dit boeiende, nog jonge onderwerp.

Met bijdragen van onder andere dr. Richard Leakey van de Kenia Wildlife Service, dr. Noel Brown van het United Nations Environmental Program-

Het Vogeljaar 40 (1992) 6

me (UNEP), Bill Garret, voormalig senior redacteur van het tijdschrift National Geographic en vele anderen bundelen de proceedings van dit congres de laatste en meest up-to-date informatie met betrekking tot de ontwikkelingen binnen avontuurlijk toerisme en ecotoerisme. Uiteenlopende onderwerpen komen aan de orde, zoals bijvoorbeeld effecten van toerisme op lokale culturen en op de lokale natuur, technieken om fondsen te werven voor de ontwikkeling van toeristische faciliteiten en ethische aspecten van ecotoerisme. Al met al is het een waardevolle verzameling bijdragen, waar menig toeristisch georiënteerde organisatie, buitensportorganisatie, touroperator, buitensporter en reiziger zijn voordeel uit kan putten. De 'proceedings' van dit congres bevatten 225 bladzijden.

De proceedings van het 1991 World Congress on Adventure Travel and Eco-tourism zijn te bestellen bij Natuur Stichting, postbus 762, 7550 AV Hengelo. Prijs f 65,- en f 7,50 verzendkosten = f 72,50.

Luchtverontreiniging:

Risico's en actiemogelijkheden

Onder eindredactie van Joop Kessels is onlangs uitgave nummer 100 van de Wetenschapswinkel Biologie van de Rijksuniversiteit van Utrecht verschenen. Het is op verzoek van de Brabantse Milieufederatie en de Vereniging Milieudefensie samengesteld. Naast hoofdstukken die uitvoerig ingaan op de beoordeling van risico's bij luchtverontreiniging, juridische en andere vormen van acties is een uitgebreide trefwoordenlijst en lijst van instanties opgenomen. Een aanbevelingswaardige uitgave. Temeer daar organisaties die aantoonbaar actief zijn op natuur- en milieugebied de publikatie gratis ter beschikking kunnen krijgen. Op die manier kan de draagkracht voor het actievoeren voor een schone atmosfeer op een goede manier worden verbreed.

Pierre Maréchal

Joop Kessels et al: Luchtverontreiniging. Risico's en actiemogelijkheden, 82 bladzijden met tekeningen geïllustreerd. Bestelbaar door overmaking op postrekening 2 054 419 ten name van Wetenschapswinkel Biologie der RUU, Sorbonnelaan 16, 2584 CA Utrecht. Onder vermelding van 'bestelling, de titel en het nummer (100). Prijs f 15,-.

Exoten en faunaverversing

Hendrik de Nie bespreekt in zijn rapport 232 diersoorten die als exoot invloed kunnen uitoefenen op de inheemse flora en fauna. In Nederland zijn volgens hem twintig soorten exotische vogels ingeburgerd en 67 soorten zijn hier incidenteel of voor lange duur in ons milieu aanwezig.

Het rapport is interessant en geeft een goed overzicht van de problematiek. Men kan echter niet aan de indruk ontkomen dat sommige instanties het vraagstuk nogal krampachtig benaderen. Met name in het licht van moderne ervaringen, denk bijvoorbeeld aan het materiaal dat via Dutch Birding wordt verspreid, lijkt er in de natuur toch heel wat meer beweging te zijn in het voorkomen en het verspreidingsgedrag van vogels dan dikwijls wordt aangenomen. Bovendien is de mens, als ieder ander organisme, ook habi-

tatvormer. Het is aldus niet per definitie zo dat iedere 'exoot' ongewenst is. In dat opzicht is de discussie die de bekende ornitholoog Derek Goodwin opwerpt in British Birds 85 (7): 334-335 (1992), interessant. Hij wijst er in navolging van Skutch (1985) op dat de mens, als produkt van evolutieprocessen, waarde-oordelen over anderssoortige organismen moet kunnen vellen en beoordelen mag wat al dan niet gewenst is. Met het rapport van De Nie is de discussie rond exoten dus zeker nog niet gesloten.

Pierre Maréchal.

Henrik de Nie: Exoten en Faunaverversing. Stichting Natuur & Milieu, 80 bladzijden, tabellen en literatuuropgave. Bestelbaar onder vermelding van 'nummer SNM-NLB 91/5' bij: Milieubook, Plantage Middenlaan 2 H, 1018 DD Amsterdam, 020 - 244 989.

Energie- en Milieuspectrum (E&M)

ECN, uitgever van 'Energiespectrum' heeft besloten het tijdschrift te laten fusioneren met het vakblad Energie- en Milieutechnologie, dat een gezamenlijk produkt was van Stam Tijdschriften te Rijswijk (Z.-H.), de Nederlandse Maatschappij voor Energie en Milieu (Novem bv) en Energiespectrum (ECN). Het resultaat van deze fusie is het tijdschrift 'Energie- en Milieuspectrum (E. & M.)'.

Het belangrijkste doel van de fusie is om voor een breder publiek een beter vakblad over energie en milieu te kunnen maken. Het eerste nummer van E. & M. verscheen als nummer 10 in oktober 1992 (35 bladzijden). De nadruk ligt bij dit tijdschrift op energie. Het beoogt informatie te verschaffen over en kritisch analyses te maken van trends in onderzoek, ontwikkeling, demonstratie, toepassing en beleid op het gebied van energieproblemen en daaraan verwante milieuproblematiek. De verschijningsfrequentie is tien maal per jaar.

Abonnementsprijs bedraagt f 117,50 per jaar. Uitgever Stam Tijdschriften, bv., postbus 235, 2280 AE Rijswijk (Z.-H.), 070 - 3 988 100, postgiro 273 700. Redactie-adres: Burgemeester Eelsenlaan 325, postbus 235, 2280 AE Rijswijk (Z.-H.).

Van Nature

In januari maakte de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten te 's-Graveland het 600.000-ste lid bekend. De groei kwam tot stand dank zij een mailing die eind november 1991 werd verstuurd.

De vereniging geeft een nieuwsbulletin 'Van Nature' uit dat elf maal per jaar zal verschijnen. De toezending geschiedt op aanvraag. De sluitingsdatum voor kopij is de tweede vrijdag van elke maand. Het blad staat onder redactie van Frits Maas en Ryan Lievaart.

Nadere inlichtingen bij de Afdeling Voorlichting van 'Natuurmonumenten', Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland, 035 - 62 004.

Duurzame economie -

inventarisatie van onderzoekbehoeften
Sinds het Brudtland-rapport 'Ou common Future' vormt het begrip duurzame ontwikkeling het uitgangspunt voor het beleid. Een werkgroep

van de Programmerings- en Studiegroep Milieu en Economie heeft de betekenis van dit begrip voor de economische wetenschap uitgewerkt in de programmeringsstudie 'Duurzame economie'. De Raad voor het Milieu- en Natuuronderzoek meent dat deze studie zeer goede aanzetten geeft voor de invulling van een dergelijk programma. De raad hoopt met deze studie bij te dragen aan een stimulering en een meer gestructureerde aandacht voor milieu-economisch onderzoek.

G.H. de Boer: Duurzame Economie - een inventarisatie van onderzoekbehoefte. 59 bladzijden, 2 figuren (1992). Publikatie nummer 75, 1992 van de Raad voor het Milieu- en Natuuronderzoek, postbus 5306, 2280 HH Rijswijk, 070 - 3 364 300.

EUCCmagazine 'Coastline'

De European Union for Coastal Conservation heeft het eerste nummer (dubbelnummer!) laten verschijnen van het Engelstalige 'Coastline' dat vier maal per jaar hoopt te gaan verschijnen. Dit tijdschrift van de European Union for Coastal Conservation (EUCC) wil nieuws in de breedste zin van het woord verschaffen over het behoud en de bescherming van de kustgebieden in Europa. Een belangrijk deel van de activiteiten van deze organisatie speelt zich af in Nederland dat hierin het goede voorbeeld hoopt te kunnen geven.

In dit eerste nummer zijn artikelen opgenomen over de Coto Doñana, de Middellandse-zee-kust bij Valencia, de delta van Ebro, en een 'special' over het Noordhollands Duinreservaat. Het blad bevat veel illustraties, waarvan een deel in kleur. Bovendien bevat het nummer veel korte berichten en gegevens over nieuwe literatuur. Momenteel hebben zich al veertien organisaties uit binnen- en vooral buitenland in deze unie verzameld.

Op alle fronten worden de kusten in Europa aangeast. Niet alleen door de recreatie en de jacht, maar ook via vervuiling (riolen, stookolie!) worden de kusten sterk bedreigd. Landschappelijk is er al erg veel verwoest en de flora en fauna zijn daar sterk de dupe van. Doordat er de laatste jaren steeds meer tijdschriften verschijnen die zich in een bepaald onderwerp specialiseren, bestaat het gevaar dat algemeen geïnteresseerden zich niet meer van alle literatuur op de hoogte kunnen stellen. Hierdoor kunnen velen zich nauwelijks meer goed oriënteren om een breed overzicht te behouden. Ons tijdschrift hoopt zijn lezers echter in de breedste zin van het woord op de hoogte te houden wat er zoal gaande is.

'Coastline' wordt gratis toegezonden aan leden van de European Union for Coastal Conservation (EUCC). Lidmaatschap voor 1992 bedraagt f 30,-. Nadere inlichtingen bij het EUCC General Secretariat, postbus 11059, 2301 EB Leiden, 071 - 122 900 of 123 952 (vragen naar Robert Tekke of Albert Salman), waar zich ook het redactie-adres van het tijdschrift bevindt.

Schieten met ijzerhagel

Per 1 februari 1993 is het verboden om bij de jacht nog gebruik te maken van loodhagelpatronen. In kort bestek is in een folder weergegeven wat de stand van zaken is met betrekking tot ij-

zerhagel en waar u op moet letten bij het gebruik er van.

De folder wordt verspreid door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Voorlichting en Externe Betrekkingen, postbus 20401, 2500 EA 's-Gravenhage, 070 - 3 793 911.

Birds of the Wild

In Canada verscheen een nieuw commercieel tijdschrift over vogels 'Birds of the Wild'. Het tijdschrift verschijnt vier maal per jaar en bevat 58 bladzijden per nummer gedrukt op prachtig papier. De illustraties zijn voor een groot deel in kleur. In nummer 2 van de eerste jaargang treffen wij onder meer artikelen aan over het Point Pelee National Park bij Lake Erie, de Eskimo Wulp, de zeldzame Fluitplevier, de Marmeralk, de Reuzenalk, de franjepoten, over keuze maken van een kijker, over vogelogen, tuinvogels, vogels kijken rond Auckland op Nieuw-Zeeland, korte berichten en regionaal nieuws uit alle streken van Canada. Kortom, een prachtig uitgevoerd tijdschrift.

Uitgever van Birds of the Wild, 250 Cochrane Drive, Unit 4, Markham, Ontario L3R 8E5, Canada, telefoon (416) 294 0303. Internationaal abonnement Can \$ 25 (1 jaar) of Can \$ 46 (2 jaar).

Avifauna van Cap Corse, Corsica

De meest noordelijke punt van Corsica, Cap Corse, is een aantrekkelijk gebied om trekvogels waar te nemen. In een interessante publikatie worden de belangrijke waarnemingen tussen 1988 en 1991 beschreven. Bovendien wordt aan de publikatie een lijst van 224 vogelsoorten toegevoegd die de afgelopen jaren daar zijn waargenomen. Ook de broedvogels worden beschreven.

Met een uitgebreide literatuurlijst waarin de avifauna van Corsica wordt behandeld, besluit de publikatie.

Jean François Marzocchi: Contribution à l'étude de l'avifaune du Cap Corse. 41 bladzijden, 8 kleurenfoto's, 1 kaart, 3 tabellen, 1 figuur (1990). ISBN 2-9505065-0-X. Éditions J.F. Marzocchi, 5, rue Neuve, F-20200 Bastia, Frankrijk, telefoon 95 34 08 64.

Naturoase Wildgarten

Een stukje 'wilde natuur' als tuin komt de laatste tijd steeds meer in zwang. In een 'wildtuin' kan men in harmonie met het landschap genieten van de natuur in alle jaargetijden als er behoeftzaam en met verstand mee wordt omgegaan. Door de juiste indeling en beplanting krijgt men de natuur dicht bij huis en zo ontstaat leefruimte voor vele planten en dieren. Dit boek inspireert de natuurliefhebber bij de aanleg van een 'natuurtuin'. Een aantal verschillende soorten tuinen (zelfs een daktuin) wordt uitvoerig beschreven met aanwijzingen welke planten daarvoor kunnen worden gebruikt en welke insecten, vogels en zoogdieren daardoor worden aangetrokken. Een ongelooflijk mooi boek dat met gekleurde grafieken het karakter van elke wilde tuinsoort duidelijk naar voren brengt. Een uitvoerige soortenlijst van planten die kunnen worden gebruikt en prachtige, instructieve illustraties maken het tot een weergaloos fijn boek. De Naturschutz-

bund Deutschland beveelt het boek sterk aan. In een echte natuurtuin kunnen inlandse planten weer ongestoord groeien, vinden insecten honing, vogels hun voedsel en nestgelegenheid. En wij hebben de kans een stukje natuur om ons hebben en ervan te genieten door alle seizoenen heen.

Reinhard Witt: Naturoase Wildgarten. Überlebensraum für unsere Pflanzen und Tiere, Planung, Praxis, Pflege. 168 bladzijden, 141 kleurenfoto's, 38 grafieken in kleur, tekeningen van Heidi Janicek (1992). BLV Verlagsgesellschaft mbH., Postfach 400320, D-8000 München 40, Duitsland, (089) 12705-403. Prijs DM 59,80.

Franse atlas van wintervogels

Tussen de jaren 1977/1978 tot en met 1980/1981 hebben zo'n 1400 waarnemers in Frankrijk deelgenomen aan een inventarisatie van in de winter voorkomende vogelsoorten en wel in de periode tussen 1 december en 20 februari. Het blijkt daaruit dat er 's winters 246 vogelsoorten regelmatig worden gezien en 56 vogelsoorten kunnen worden gezien die zeldzaam of schaars in winters Frankrijk zijn.

De Franse wintervogelatlas, die werd geschreven door de dochter Dosithée van de auteur van de Franse broedvogelatlas uit 1976, is in velerlei opzichten voor ons een openbaring. Dank zij vele terugmeldingen van vele geringde vogels uit Frankrijk hadden wij van talloze vogelsoorten al wel een globaal beeld wat er zoal 's winters in Frankrijk viel te verwachten, maar deze atlas verschaft ons op gemakkelijke wijze direct een veel bredere kijk op de wintervogels aldaar. Voor elke soort is op de linkerbladzijde een beschrijving gereserveerd en op de rechterbladzijde is een kaart afgedrukt met atlasvakken waarin de stippen het voorkomen weergeven. In vele gevallen wordt bovendien een verspreidingskaartje van de broedvogelatlas ter vergelijking toegevoegd. Een groot deel van de standvogels verplaatst zich nauwelijks behalve bijvoorbeeld de Alpenheggemus, Rotskruiper en Sneeuwvink maar ook de Grauwe Gors die duidelijk 's winters ook de meer lagere gedeelten opzoeken. Hetgeen natuurlijk was te verwachten, zijn de vogelsoorten die bij ons tot de komst van de strengere vorst nog zijn te zien, gewoonlijk in Frankrijk midden in de winter nog ruim verspreid. Wij denken bijvoorbeeld aan alle gewonere lijstersoorten, Roodborsttapuit en Zwarte Roodstaart, maar eveneens Houtsnip, Watersnip en Bokje. Ook Kluit, Lepelaar en Kraanvogel blijken er 's winters toch nog voor te komen, evenals vele ruitersoorten en ook Tureluur en Kempiaan worden er 's winters nog vaak gezien. Grappig zijn de talloze binnenlandse waarnemingen van Eidereend, Toppereend, Zwarte Zeeëend, Grote Zeeëend, Brilduiker, zaagbekken, Geoorde Fuut, Parelduiker, Roodkeelduiker en IJsduiker. Opvallend zijn de vele gegevens van Stormvogeltje en Vaal Stormvogeltje tot diep in het binnenland in departementen Charente en Charente-Maritime die kennelijk door zuidwesterstormen in deze hoek worden gedreven. Opmerkelijk is dat, evenals in ons land, de Rietgors zich 's winters ook naar de gebieden begeeft die zomers wat te droog voor hen zijn.

Zwartkop en Tjiftjaf worden er 's winters over het gehele land verspreid, gezien. De Frater komt net tot in Normandië, terwijl Sneeuwgorse en in mindere mate Strandleeuwerik tot in het zuiden kunnen worden waargenomen. Grote Stern en Dwergmeeuw zien wij er langs de kusten, de laatste ook in het binnenland.

Opmerkelijk is dat de Rotszwaluw 's winters in het zuidoosten en op Corsica wordt gezien. Ook de Rosse Franjepoot vertoont zich dan nog aan de kusten van Het Kanaal en de Atlantische Oceaan. Een enkele Zwarte Wouw blijft er de winter, terwijl de Rode Wouw er nog veelvuldig kan worden gezien. De Zeearend komt niet verder dan Noord-Frankrijk.

In totaal leverden 109 auteurs hun teksten over de verschillende soorten voor het boek in. Per soort wordt ook een literatuurlijstje vermeld. Dit boek verschaft ons een duidelijker inzicht over de soorten die ons land voorbijtrekken en niet verder komen dan Frankrijk of hier hun noordelijkste grens van hun overwinteringsgebied bereiken.

Dosithée Yeatman-Berthelot met medewerking van Guy Jarry: L'Atlas des oiseaux de France en hiver. 575 bladzijden, vele kaarten en pentekeningen (1991). Uitg. Société Ornithologique de France, 55, rue de Buffon, F-75005 Paris, Frankrijk. Prijs FF 350 (exclusief FF 28 verzendkosten). Te bestellen op bovenstaand adres door het zenden van een internationale cheque van FF 378.

Les oiseaux rares

Naar voorbeeld van J.T.R. & E.M. Sharrock 'Rare Birds in Britain and Ireland' is nu ook een boek verschenen over de in Frankrijk waargenomen zeldzame vogelsoorten.

Tot en met 1991 zijn een aantal informaties toegevoegd aan een totaaloverzicht dat in 1989 werd samengesteld. Het boek behandelt 181 vogelsoorten waarvan het voorkomen redelijkerwijs kan worden verwacht, 34 vogelsoorten waarvan het voorkomen op natuurlijke wijze twijfelachtig is en een lijst van 57 vogelsoorten waarvan aan het natuurlijk voorkomen sterk wordt getwijfeld. De instelling van het Comité d'Homologation National (CHN) in 1983 heeft veel bijgedragen tot een sceptisch bekijken van alle waarnemingen. Van de 181 zeldzaam voorkomende vogelsoorten werden er 56 soorten meer dan tien maal in Frankrijk waargenomen, onder meer Zwarte Ibis (137 x), Kleine Rietgans (105 x), Casarca (92 x), Zeearend (470 x), Ruigpootbuitend (173 x), Eleonora's Valk (120 x), Klein Waterhoen (80 x), Grote Trap (75 x), Amerikaanse Gestreepte Strandloper (154 x), Breedbekstrandloper (90 x), Blonde Ruiter (80 x), Poelsnip (232 x), Poelruiter (264 x), Kleinste Jager (64 x), Dunbekmeeuw (60 x), Kleine Burgemeester (73 x), Kleine Aik (169 x), Roodstuitzwaluw (202 x), Grote Pieper (64 x), Roodkeelpieper (235 x), Bladkoninkje (245 x), Siberische Tjiftjaf (61 x) en Kleine Vliegenvanger (109 x).

De meeste zeldzame vogelsoorten werden aan in de kuststreken gezien onder meer in Noord-Frankrijk (Cap Gris-Nez), het gebied ten westen van Bordeaux, Bretagne, met als hoogtepunten het eiland Ouessant en omgeving, met 777 zeld-

zame waarnemingen, de Camargue en het gebied ten zuiden van Nantes. Bij de besprekingen van de soorten wordt bij vele soorten een kaartje met de plaatsen van waarneming gegeven en een grafiekje van het verloop van de waarnemingsdata in een jaar.

Philippe J. Dubois: Les oiseaux rares. 366 bladzijden, 200 illustraties, formaat 16 x 21 (1992). Uitg. Editions Raymond Chabaud, B.P. 524, F-64105 Bayonne Cédex, Frankrijk. Prijs FF 195 (franco toezending).

Les Cicognes d'Europe

Op 3 tot 6 juni 1991 hield het Institut Européen d'écologie & AMBE te Metz een colloquium over de ooievaars in Europa. Een groot aantal binnen- en buitenlandse specialisten gaven acte de présence. Nederland schitterde door afwezigheid, zoals de wilde Ooievaars dat in ons land ook doen. Niet minder dan 55 voordrachten zijn samengevat in een indrukwekkend boekwerk. De huidige stand van de Ooievaar in Hongarije, Denemarken, Spanje, Frankrijk (waarbij ruim tien departementen apart worden behandeld), Bohemen, Tsjecho-Slowakije, Oostenrijk, Polen, voormalige USSR, Duitsland (met aparte beschrijving in Noordwest-Duitsland, Saksen-Anhalt en Baden-Württemberg), Zwitserland en Griekenland wordt uitgebreid bescreven. Bovendien zijn talloze voordrachten over habitat, ecologische gegevens, bescherming, overwinteringsgebieden, Europese beschermingsmaatregelen, ongelukken door hoogspanningsleidingen in Frankrijk en Spanje en historische gegevens en herintroductie op schrift gesteld.

Ook over de Zwarte Ooievaar zijn artikelen opgenomen over het voorkomen in België, Frankrijk en Noordwest-Spanje.

Een publikatie die enorm veel nieuwe informatie over de ooievaars verschaft! Samenvattingen worden in drie talen toegevoegd (Frans, Duits, Engels of Spaans).

Jean-Luc Mériaux, Alfred Schierer, Christine Tombal & Jean-Charles Tombal: Les Cicognes d'Europe. 358 bladzijden, tabellen, grafieken, figuren, zwartwitfoto's (1992). Uitg. Institut Européen d'écologie & Association multidisciplinaire des biologistes de l'environnement (AMBE). Prijs FF 350 (2 ex. FF 300, 4 ex. FF 250 per stuk), portokosten FF 30 (1 ex.), FF 35 (2 ex.), FF 45 (4 ex.). Betalingen van FF 380 per exemplaar op bankrekening BPL 22.21.27240.0.15 van Institut Européen d'écologie, B.P. 4005, 1, rue des Recollets, F-57000 Metz Cédex, Frankrijk, telefoon 87.75.41.14, fax 87.36.41.98.

Schipperen in een landschap van grijs en groen

De Stichting Meander gaf een discussiestuk uit over tegenstellingen in de natuur- en milieubescherming. De particuliere natuur- en milieubescherming staat namelijk voor een nieuw type probleem. De brochure (28 bladzijden) is een bewerking van een concept dat eerder op beperkte schaal is verspreid onder de titel 'Schipperen tussen grijs en groen'. Als bron van tegenstellingen zien velen de huidige fase waarin het natuur- en milieubeleid verkeert. Meewerken aan concrete oplossingen bij de uitvoering van natuur- en milieubeleid vraagt om het maken van keuzen. Daarbij doen zich dilemma's voor die tot uiting komen in tegenstellingen en (mogelijke)

conflicten in het wereldje van grijs (milieubescherming) en groen (natuurbescherming). Over dit type tegenstellingen en conflicten en de mogelijke oplossingen daarvoor gaat deze brochure.

De brochure is te bestellen door f 4,- over te maken op girorekening 428 265 van Stichting Meander, postbus 2328, 3500 GN Utrecht, onder vermelding van 'brochure Tegenstellingen'.

Ecologisch onderzoek Bubali-plas, Aruba

In het droge landschap van Aruba ligt bij het gehucht Bubali een oude salinja, die sinds 1972 zoet water bevat. Deze Bubali-plas heeft in binnen- en buitenland enige faam verworven als een interessant gebied voor vogels. In 1988 heeft een ecologisch onderzoek plaatsgevonden. In een uitgebreid rapport wordt verslag gedaan van dit onderzoek. Door instroming van slecht gezuiverd water is een zeer instabiele situatie ontstaan, die negatief inwerkt op de vogelstand. Om hierin verbetering te brengen, worden in het verslag voorstellen gedaan die tot verbetering van de situatie kan leiden. Door plaatsing van een of twee verhoogde waarnemingsplatforms kan het gebied ook educatief en als toeristisch trekpleister een rol van betekenis spelen. Van de veertig verschillende watervogelsoorten die er zijn waargenomen, broeden er elf tot dertien soorten in dit gebied. Hieronder bevinden zich vijf tot zes reigersoorten.

R. van Halewijn, L.W.G. Higler & A.L. Spaans: Ecologisch onderzoek Bubali-plas, Aruba. 139 bladzijden, 15 figuren, als bijlage 14 tabellen en een geannoteerde soortenlijst van waargenomen vogelsoorten (1992). RIN-rapport 92/30. Uitg. DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Arnhem. Prijs f 20,-. Te bestellen door overmaking op gironummer 948 540 ten name van het DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen onder vermelding van het rapportnummer. Uw girobetaling geldt als bestelformulier, toezending geschiedt franco.

Die Vögel Europas

Kortgeleden verscheen de Duitstalige bewerking van de Zweedstalige vogelgids die door Lars Jonsson werd geïllustreerd en geschreven. Lars Jonsson moet als een der beste huidige vogeltekenners worden beschouwd. Wij kennen zijn vogelillustraties al van de vijf deeltjes in de serie 'Vogels in hun eigen omgeving' die door Thiemme, Zutphen, in de Nederlandse taal bewerkt, werden uitgegeven en waarvan wij tal van platen al dan niet herzien of verbeterd in deze nieuwe gids terugvinden. De vijfdelige serie werd dan ook de aanzet tot deze nieuwe gids waar men in totaal niet minder dan 685 vogelsoorten in vindt beschreven, waaronder broedvogels, trekvogels en zeldzame gasten, met de vogelsoorten uit Noord-Amerika. In tegenstelling met reeds eerder verschenen gidsen worden aanzienlijk meer kleden en vliegbeelden afgebeeld en bij moeilijk te herkennen soorten de verschillen duidelijker weergegeven.

Vaak vraagt men mij 'hoe zie je nu dat het die of die soort is?' Niet zelden is het allereerste dat men dan zegt dat de 'habitus' de juiste soort vaak direct bepaalt. Waarmee dan worden be-

doeld de gehele verschijning, de houding en het voorkomen. Omdat Jonsson vele illustraties heeft gemaakt naar studies in het veld benadert hij vaak de 'echtheid' (de habitus) meer dan wanneer dat, zoals vroeger voor een goed deel afbeeldingen zijn naar balgen uit collecties werden gemaakt. De afbeeldingen zijn veelal zó natuurgetrouw dat de beschrijvingen in de bijbehorende tekst in dát opzicht nauwelijks behoeven te worden herhaald. Sommige afbeeldingen zijn met slechts enkele waterverfpenseelstreken zeer artistiek en toch verantwoord weergegeven. Inderdaad zijn de afbeeldingen, vaak met een achtergrond in kleur, zowel artistiek als wetenschappelijk goed verantwoord. Vooral de afbeeldingen van de Scandinavische vogelsoorten, waarvan een deel getekend in hun biotoop, zijn magnifiek weergegeven. Niet alleen de meest uiteenlopende kleden helpen bij een verantwoorde determinatie maar ook vliegbeelden zijn veelvuldig afgebeeld.

Bij vrijwel elke besproken vogelsoort is de verspreiding op een kaartje weergegeven. Daarbij moet de beschrijving van elke soort veelal toereikend zijn. De gids is dan óók voor beginnende vogelaars goed bruikbaar.

Sommige kleurenplaten hebben een grijs waas waardoor soms de kleuren bij optimale belichting op de eerste oogopslag wat flets aandoen. Maar wanneer ziet men een vogel met optimale belichting? Slechts een enkele afbeelding is op het eerste gezicht wat minder geslaagd zoals de mannetjes Kneu en in mindere mate ook de Patrijs en de Kokmeeuw. Op bladzijde 293 is verzuimd de snijlijnen op de kleurenplaat af te dekken.

Ondersoorten worden uitgebreid behandeld. Over het algemeen zijn verspreidingskaartjes minitueus ingekleurd. De Raaf en de Grauwe Klauwier komen echter weer en nog broedend in ons land voor, terwijl de Kleine Vliegenvanger als broedvogel iets westelijker voorkomt en de Rotsduif ook aan de oostelijke kust van Engeland als broedvogel voorkomt. Een aantal kleurenplaten heeft aan de binnenzijde een ruime witmarge, andere platen lopen geheel de spiegel uit. Maar dat zijn allemaal futiliteiten bij de belangrijke gebruikswaarde die deze gids heeft. De nieuwe gids bezit een goede toekomst en mag gezien worden als dé vogelgids voor een nieuwe generatie vogelaars.

De gegevens voor de Duitse gebruiker zijn bescheiden en spaarzaam gebleven. Interessant is te weten dat de originele Zweedse uitgave pas in 1993 zal verschijnen!

Lars Jonsson: Die Vögel Europas und des Mittelmeerraumes. 559 bladzijden, ruim 2700 afbeeldingen (1992). Bewerkt door Peter H. Barthel. Originele titel 'Lars Jonssons Fåglar. En Fålbok'. Uitg. Franckh-Kosmos Verlags-GmbH & Co., Stuttgart. Prijs DM 39,80. Tegelijkertijd met de Duitse vertaling en bewerking verschenen bij A.M.C. Black/Christopher Helm, 35, Bedford Row, London WC1R 4JH met als titel 'Birds of Europe with North Africa and the Middle East'. Prijs £ 25. Wie de Nederlandse bewerking wil hebben, zal nog even moeten wachten. De uitgave zal verschijnen bij BV Uitgeverijsmatschappij Tirion, postbus 309, 3740 AH Baarn, 02154 - 23 008 of 12 050.

Het Vogeljaar 40 (1992) 6

De Kauw, Steiner, kan gleechelen als een jonge meid en keffen als een schoothondje.
Foto: Theo Terwiel.

Kauwen in de spiegel

Pasgeleden verscheen een bijzonder boek over Kauwtjes. De auteur, een bekend Vlaams schilder en graficus, stichtte twaalf jaar geleden een kauwenkolonie toen hij indertijd soortgenoten zocht voor de tamme Kauw van zijn dochtertje. Over zijn ervaringen heeft hij een anekdotisch boek geschreven. Kauwen zijn strikt monogaam ingesteld. De paren gaan met veel toewijding en tederheid met elkaar om. Ze kunnen elkaar verwennen, maar ook echtscheiding, homofilie, driehoeksverhouding en overspel kunnen voor komen. In de kolonie wordt nooit gevochten en zij gedragen zich in de machtsverhoudingen altijd ridderlijk. Hun rangorde is zeer bijzonder. De leiders en de hoogsteplaatsste mannetjes kiezen bij een conflict steeds voor de verliezer. Ze vertonen een onbaatzuchtig gedrag dat is afgestemd op het welzijn van hun belangengemeenschap. Veelal draait het bij de Kauwen om status, seks, middelen van bestaan en nageslacht.

Zo heeft de Vlaamse kunstenaar een kolonie gesticht van zo'n ruim veertig Kauwen die hij alle persoonlijk kent. In de loop der jaren is hij bin-

In de kauwetoren, die aan het huis is gebouwd, wonen zo'n twintig paartjes.

Foto: Theo Terwiel.

nengedrongen in hun sociaal leven. Van hun gedrag tussen de andere Kauwen in de groep van meer dan zestig vogels houdt hij alles bij in een kaartsysteem. Het grootste deel van zijn vogels is afkomstig uit vogelopvangcentra.

Het gedrag van de schrandere Kauwen doet veel denken aan dat van mensen. Ze zijn, evenals andere kraai-achtigen, zeer intelligente vogels met een hoog ontwikkelde taal en zelfs verscheidene dialecten.

Aan zijn huis heeft Cools een toren gebouwd waarin zo'n twintig paartjes broeden en bovendien heeft hij een groot aantal nestkasten opgehangen in zijn dennenbos. Met technische apparatuur analyseerde de auteur hun taal waardoor hij de vogels steeds beter kan begrijpen.

In vele gevallen zal de lezer in de beschrijvingen van de auteur de mens herkennen. Hun vermogen tot stemmingsoverdracht blijkt veel beter ontwikkeld en verder gespecialiseerd dan de onze. Zowel in het geven van signalen als in het ontvangen ervan is een Kauw tot aanzienlijk meer in staat dan wij, mensen. Binnen een kolonie vindt de meest visuele communicatie plaats tussen individuen die elkaar vrijwel voortdurend zien.

Bij het lezen van dit boek worden wij uitgebreid geïnformeerd over het leven van de Kautjes, waarbij veel interessante gegevens worden vermeld. Toch komen er bij het lezen van het boek onwillekeurig ook veel vragen op. Hoe kwam de auteur achter bepaalde gegevens? Welke middelen gebruikte hij om achter bepaalde gegevens te komen? Er werden bijvoorbeeld sonogrammen gemaakt van de geluiden waardoor

blijkt dat de stem van elk dier wordt herkend door de andere leden van de groep. Zo noemt de auteur bijvoorbeeld ruim 45 verschillende roepen die hij in de loop der tijd heeft leren kennen. Ook de imitatie van geluiden komen daarbij aan de orde.

Elke Kauw heeft een eigen karakter waaraan ze dan ook vaak zijn te herkennen.

Een ongelooflijk interessant boek dat men in één adem uitleest, waarbij men zich telkens weer verbaast over de grote hoeveelheid interessante informatie die over één vogelsoort bijeen is te brengen. Daarbij komt dat de auteur zich ook uitstekend heeft verdiept in de literatuur die over Kautjes is verschenen. De lezer zal zich dus telkens moeten realiseren dat het geen sprookje is maar een waar en levensecht verhaal, waarbij men onwillekeurig vaak een vergelijking met de mens moet trekken.

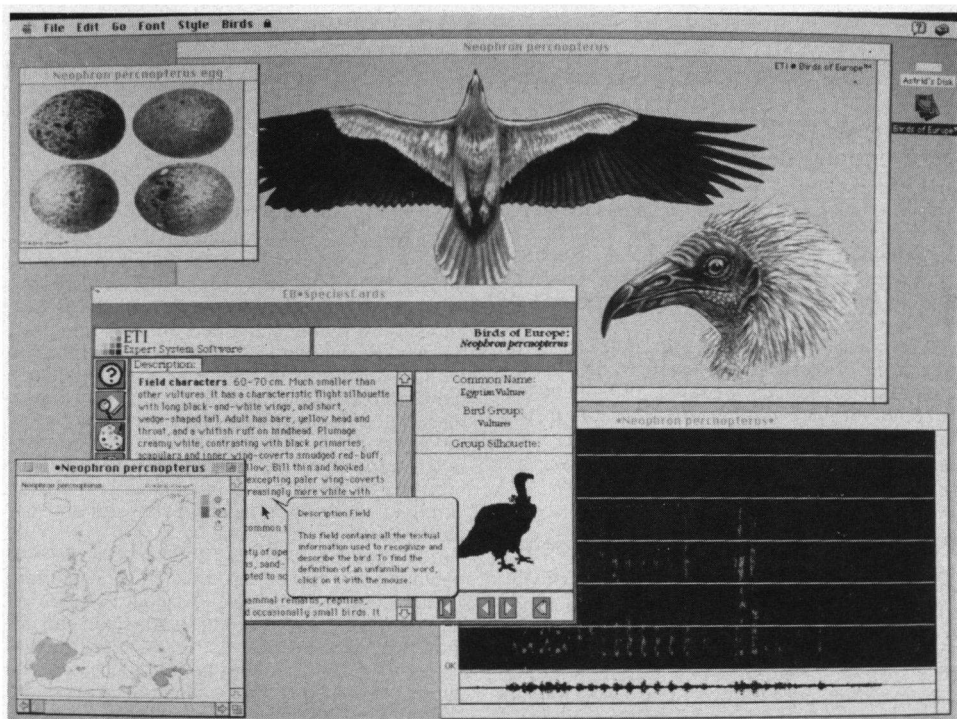
Kauwen in de spiegel is een juist gekozen titel voor een heel goed boek. Want de Kauwen kunnen zich inderdaad zelf bekijken in een venster-glas of in een spiegel die de auteur op het dak van zijn huis heeft geplaatst. Maar behalve de Kauwen houdt dit boek ook de mensen een spiegel voor, die hun het schaamrood op de kaken bezorgt. Tegen de Kauwen rondom ons huis kijk ik nu anders aan!

Achilles Cools: *Kauwen in de spiegel*. 155 bladzijden, 11 etsjes van de auteur (1992). Uitg. Lannoo nv., Tielt. Prijs f 29,50. Het boek kan ook bij de auteur worden besteld door overmaking van Bfr 530 (inclusief verzendkosten) op rekening 063-001234-17 van Achilles Cools, Houterveld 5, B-2440 Geel, (014) 586 380. Wanneer u ook een bijgeplakte originele, gesigneerde ets van de auteur wilt ontvangen, betaalt u Bfr 1500.

Achilles Cools, auteur van 'Kauwen in de spiegel' met de Kauw Steiner die na twee jaar afwezigheid zwaar ondervoed terugkwam.

Foto: Theo Terwiel.

Gegevens over de Aasgier, zoals vliegbeeld, eieren, sonogram van het geluid, verspreidingskaart en algemene informatie op het scherm.

Europese vogels multimediaal op CD-ROM

Op 6 november is een innovatief produkt gepresenteerd: de multimediale CD-ROM 'Birds of Europe'. De disk bevat zeer gebruikersvriendelijke software voor het identificeren van vogels en een multimediale databank. Deze 300 Mb databank bevat naast diverse video's onder andere kleurenplaten, ecologische gegevens, geluiden en verspreidingskaarten van alle 420 vogelsoorten die in Europa voorkomen. Deze kan op bijna elke mackintosh met CD-drive worden gedraaid. In december volgt een WINDOWS-versie voor IBM-compatibles.

De CD-ROM is het eerste produkt van ETI (Expertise-centrum voor Taxonomische Identificatie van de Universiteit van Amsterdam). ETI kreeg in 1991 een startsubsidie voor vier jaar voor het ontwikkelen van interactieve software voor het identificeren van organismen en het opbouwen van een multimediale biodiversiteitsdatabank van vele Giga-bites. Via mondiale netwerken van wetenschappers zal taxonomische, ecologische en biogeografische informatie voor de databank worden verzameld. ETI zal deze informatie toegankelijk maken voor zowel experts als voor niet-experts en op diverse manieren distribueren. Eén van die manieren is via de productie van CD-ROM's.

ETI is er niet alleen voor wetenschappers, maar ook voor beleidsmakers, natuurbeschermers, studenten en andere geïnteresseerden. Zij kunnen in de toekomst desgewenst on-line met de

databank worden verbonden of gebruik maken van CD-ROM's. Dit laatst is vooral van belang voor bijvoorbeeld ontwikkelingslanden, die zo op een goedkope manier aan actuele gegevens kunnen komen die anders voor hen ontoegankelijk zouden zijn. Voor de invoer van gegevens heeft ETI een overeenkomst met de Europese natuurhistorische musea en zij nodigt internationaal bekende experts uit om mee te werken. Inmiddels beginnen vele wetenschappers zich spontaan te melden voor het invoeren van hun specialisme. Medewerkers ontvangen gratis CD-ROM's.

'Birds of Europe' heeft vogelbeschrijvingen van G.O. Keijl, illustraties van P. van der Wolf, F.J. Maas en J. Reydon, opgenomen vogelgeluiden van K. Hazevoet. De prijs bedraagt f 292,58 (inclusief BTW), over te maken op giro 6 131 995 ten name van Stichting ETI, Mauritskade 61, 1092 AD Amsterdam, 020 - 5 257 239 (mevrouw drs. A. Nieland).